

Slag bij Hastings in 1066, wandtapijt van Bayeux

BAC, BEC, BUC?

De familie Bac wordt voor het eerst vermeld vanaf 1197, waar ene Walter Bac optreedt als getuige in een aantal Hertogelijke akten. Maar waar komen de Bacs eigenlijk vandaan? Ook de naam Bac zelf is voortdurend onderwerp van discussie. Is Bac een toponiem of komt Bac van Bacalaurus, ridder in opleiding of zo iets dergelijks? Een zoektocht naar de mogelijke afkomst van de naam Bac en herkomst van de gelijknamige familie.

Slag bij Hastings

Voor het vinden van een mogelijke verklaring gaan we terug in de tijd, naar het jaar 1066, toen de slag om Engeland werd uitgevochten in Hastings. Gelukkig is deze belangrijke slag en de nasleep goed gedocumenteerd in schrift en beeld, hetgeen ons in staat stelt om een goede reconstructie te maken. Er is zelfs beeldmateriaal beschikbaar in de vorm van de beroemde wandtapijten van Bayeux. De slag bij Hastings werd op 14 oktober 1066 uitgevochten tussen een Normandisch-Frans leger onder leiding van hertog Willem II van Normandië en een leger onder leiding van de Angelsaksische koning Harold II. De slag is vernoemd naar de Engelse plaats Hastings, maar vond in werkelijkheid ongeveer tien kilometer ten noordwesten plaats, waar nu de plaats Battle ligt. De uitkomst van de slag bij Hastings was een beslissende Normandische overwinning, de eerste en belangrijkste stap in de Normandische verovering van Engeland.¹

Het Normandisch-Frans-Vlaamse leger werd geleid door William the Conqueror, een Normandiër afstammend van de Vikingen, gehuwd met Mathilde van Vlaanderen. William had een groot aantal edellieden aan zijn zijde, waaronder Alan Rufus, een oom van Alain de Penthièvre, vader van Conan IV van Bretagne, wiens dochter Marguerite trouwde met een telg uit de familie Berthout (van Mechelen). Deze Alan Rufus kreeg na de overwinning uitgestrekte landgoederen geschonken in Engeland van William als dank voor zijn steun in de strijd. Hiermee zou Alan Rufus één van de rijkste personen uit de menselijke geschiedenis worden.²

Een andere edelman die met William ten strijde getrokken zou zijn, was ene Walter Bec, bijgenaamd de Vlaming.³ Van hem wordt gezegd dat hij aanzienlijke erfgoederen had in Vlaanderen, maar gelokt door het vooruitzicht op nog meer fortuin, deze opgaf en het avontuur tegemoet ging.⁴

Hij zou afkomstig zijn uit Bec of Beke, dat dus vermoedelijk in Vlaanderen moet hebben gelegen. Een korte zoektocht in Vlaanderen levert een gehucht Beke op bij Waarschoot en Zomergem. En wie schetst mijn verbazing toen ik het wapenschild tegenkwam van het nabijgelegen Aalter. Dit wapen toont een zogeheten Ankerkruis of Crois Moline, het symbool van St. Benedictus. In het schildhoofd een gaande leeuw, maar die schijnt pas later te zijn toegevoegd.

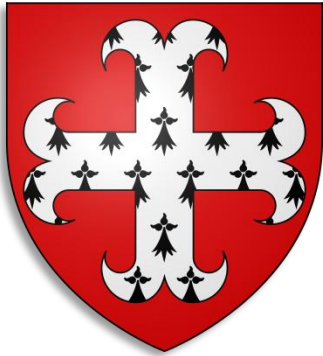
¹ www.wikipedia.nl

² <http://mentalfloss.com/article/12767/11-richest-people-history>

³ [The House of Goldsborough](#): Goldsborough: From 6th Century England to Colonial America, 1932/2011 Eleanora Goldsborough, Paul Feist, Mary W. Feist, Paul Feist, Mary W. Feist, Chapter 16, p. 183 e.v.

⁴ [The Dormant and Extinct Baronage of England](#): Or, An Historical and ..., 1808, Volume 2, Thomas Christopher Banks, p.45

De Becs worden ook geassocieerd met plaatsen als Bec-Houillain, Bec-Crispin en de Abdij van Bec. Het kasteel van Bec was gelegen ca 15 km van Le Havre, in een vallei die doorkruist werd door de rivier Lezarde, die uitkomt in de Honfleur. Het kasteel werd genoemd Bec-Vauquelin, Bec-de-Mortimer en Bec-Crispin. De heer van Bec was Gilbert Crispin I. Een zoon van hem met echtgenote Heloise de Guines was Hellouin de Bec, de stichter van de abdij van Bec in 1034. In het Domesday Book (1086) wordt een zekere Walter de Bec-aux-Cauchois vermeld, die samen met zijn broer Turstin de Bec land geschonken zou hebben aan Boscherville. Boscherville (Bacherivilla), is een burcht gelegen ten zuidwesten van Dieppe en wordt ook genoemd Bacqueville-la-Martel en Baconis Villa.⁵ Alhoewel dit veelbelovend klinkt, laat de Gentlemens Magazine van januari 1832 in een voetnoot over een verhandeling over Godfried de Marshal en Turstin (broer van Walter Bec-aux Cauchois) de vaandeldrager (van William Conqueror) ons weten dat er ook een Vlaamse familie Bec was ten tijde van de Conquest, heer van Elsbury en andere goederen, maar dat deze Becs niet verwant waren met de Heren van Bec uit Normandier.⁶

Wapenschild Anthony Bek, Bisschop van Durham

Walter Bec (Beke), Lord of Elsbury

Genoemde Walter Bec uit Vlaanderen werd volgens de kronieken na de slag bij Hastings door William begiftigd met Elsbury. Andere bronnen trekken het feit dat Walter Bec ten tijde van William the Conqueror naar Engeland gekomen is, in twijfel. Elsbury zou pas ca 100 jaar na dato in bezit zijn gekomen van de Becs.⁷ Zie verder genoemde bronnen voor een uitgebreide genealogie van Walter Bec. Hij voerde een wapen: *“de Gueulle, a Crois Moline argent”*.⁸ Dit wapen werd ook -enigszins gemuteerd- gevoerd door zijn nakomelingen, zoals Antony Bek, Bisschop van Durham.⁹ Zou dit kunnen betekenen dat Walter Bec afkomstig was uit omgeving Aalter?

Aalter

Gelegen in de Vlaamse zandstreek in het overgangsgebied van het zogeheten Meetjesland naar Beboest Vlaanderen. Talrijke waterlopen doorstromen de gemeente. De meeste van de kleine beken lopen noordwaarts in de richting van de Brugse Vaart. Aalter wordt voor het eerst vermeld als ‘Villa Haleftra’ in 974 in het ‘Liber Traditionum’ van de Gentse St.-Pietersabdij. Bestuurlijk deel uitmakend van de kasselrij van de Oudburg van Gent. Het grafelijke domein Haleftra werd rond 1200 gefeodaliseerd, zodat belangrijke heerlijkheden ontstonden: het Land van de Woestijne, tevens één der oudste baronieën van Vlaanderen en het Land van Woeste. Het domein Woestijne was in de 12e eeuw in handen van de graaf van Vlaanderen; ca. 1200 hielden de heren van de Woestijne grote domeinen in leen van de Vlaamse graaf. Het gebied ten noorden van de Durme of de Hoge Kale (later Brugse Vaart) werd onder impuls van de heer van Woestijne in de 13^e eeuw ontgonnen. Andere heerlijkheden waren: de heerlijkheid van Ekenbeke (een leen van de heerlijkheid Nevele), Bellem en Schuurvelde. De heerlijkheid Woeste werd gehouden van het grafelijk leenhof van de Oudburg van Gent en besloeg twee derden van Aalter. Als belangrijke achterlenen van de heerlijkheid van Woeste vermelden we Weibroek, Lake, Biesem en Buigezele. De heerlijkheden Schoonberge, Bossengoede, Ter Walle en Littervelde waren lenen van het Land van Woestijne. In totaal hadden twintig heerlijkheden grondgebied op Aalter liggen. Er bevonden zich in de gemeente Aalter diverse omwalde motten die meestal tot een heerlijkheid behoorden en waarvan nu nog sporen terug te vinden zijn in nog bestaande al of niet omgrachte hoeven verspreid over het gehele grondgebied.¹⁰

Ook bestond er in Waarschoot bij Aalter een ‘Goed ter Beke’, thans genaamd ‘Hof Wenemaer’. Eén der oudste landbouwuitbatingen van de streek opklimmend tot de 13e eeuw. In 1317 gekend als ‘Goed ten Walle’ en verkocht aan Willem Wenemaer, Gentse poorter en stichter van het zogenaamde ‘Wenemaershospitaal’ aan het Sint-Veerleplein; sinds 1327 in het bezit van het hospitaal. Typische site met walgracht met mottestructuur en 8-vormige omgrachting, confer oude kaarten en 16^e eeuwse

Wapenschild gemeente Aalter

⁵ <http://robertdeumfraville.webs.com/>

⁶ *The Gentleman's Magazine*, Volume 102, January 1832, Deel 1, p.29

⁷ *Collectanea Topographica Et Genealogica*, 1837, Volume 4, geredigeerd door Frederic Madden, Bulkeley Bandinel, John Gough Nichols, p.311-345

⁸ Zie noot 4

⁹ www.wikipedia.nl

¹⁰ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/geheel/21335>

archieven die spreken van een omgracht goed met afzonderlijk omwald opper- en neerhof met zogenaamd 'casteelken' op het opperhof (confer rekeningen van 1522-1523) en onder meer een logementshuis voor arme passanten, duifhuis en ovenbuur. In 1567 werd de huidige dreef aangelegd. Eind 18^e eeuw verbeurd verklaard en sindsdien in het bezit van de Burgerlijke Godshuizen van Gent.¹¹

Klinkt goed zou ik zeggen, zou zomaar kunnen. Mijn belangstelling voor Aalter en omgeving werd alleen maar groter toen ik erachter kwam wie destijds de Heren in het gebied van de Woestijne waren.

Heren van Praet (Van Randerode)

Men kent aan de heerlijkheid van het Land van de Woestijne een vrij laat ontstaan toe en laat de heren van het Land van de Woestijne begin 13^e eeuw afstammen van de heren van Zomergem. De centrale nederzetting was het Woestijnegoed te Aalter. Of er een verband bestaat met het 10^e eeuwse domeincentrum de villa Haleftra (974, kopie 11^e eeuw), toen nog in de pagus Mempiscus gelegen, en het feit dat er een grafelijk ontvangkantoor te Aalter was, waarvan de inkomsten genoteerd werden in de Brieven van Aalter, is onbekend. Het Land van de Woestijne strekte zich uit over Aalter, Knesselare, Ruiselede, Tielt, Ursel, Zomergem, Bellem en Waarschoot. Het hing af van de Wetachtige Kamer van Vlaanderen, opperste leenhof voor de allerbelangrijkste lenen in het graafschap Vlaanderen die ooit in grafelijke handen waren en in leen zijn uitgegeven. De heerlijkheid bezat de drie graden van justitie en er was een baljuw voor heel de heerlijkheid. De schepenbank was samengesteld uit drie schepenen van Aalter en vier van Knesselare, die samen een 'volle bank' vormden. Verder waren er twee schepenen van Ruiselede, twee van Tielt, twee van Ursel en twee van Zomergem. Bij bijzondere gelegenheden werd de schepenbank aangevuld met schepenen van Aalter, waar de hoofdzetel van het foncier gelegen was. Zuiver administratieve en financiële kwesties werden per localiteit door de eigen schepenbank behandeld. De oudst gekende heer was Willem van de Woestijne (1203). Door huwelijken en verkoop kwam het goed in handen van de familie Praet, die het behield tot 1592. In 1693 kwam de heerlijkheid in handen van de Rijngraven, die het in de 18de eeuw verkochten aan de familie de Merode.¹²

In 2011 verscheen het boek Repertorium van de Vlaamse adel (ca 1350-ca 1500) van F.Buylaert. Dit vuistdikke werk bevat per regio tientallen verwijzingen naar adellijke personen en geslachten. Het sluit qua tijdsperiode aan op het legendarische werk van Ernest Warlop over de Vlaamse adel voor 1300. Voor de behandelde periode viel Aalter onder de heerlijkheid Woestijne. Het adellijke geslacht dat dit gebied in leen had kwam voort uit een huwelijk van Lodewijk de Fries (een bastaardzoon van graaf Lodewijk van Male) en Maria van Gistel. Deze familie kreeg o.a. ook de heerlijkheid Praet (Oedelem) onder haar hoede. Een van de meest illustere figuren uit deze familie was zonder twijfel Lodewijk IV van Vlaanderen (ook wel Lodewijk van Praet genoemd). Deze man was Ridder van het Gulden Vlies en bekleedde een hoge positie aan het hof van keizer Karel V. Lodewijk IV van Vlaanderen nam deel aan veldtochten maar begeleidde evengoed buitenlandse (diplomatieke) reizen. Zowel in Brugge als in Gent kreeg hij hoge bestuursfuncties toegewezen. Hij had een huis in Aalter (omgeving huidige Boomgaard), maakte er een buitenverblijf van en legde in de tuin een mooie 'warande' aan. Bij zijn overlijden in 1555 werd hij ook begraven in de Aalterse parochiekerk.¹³

De familie Praet was weer verwant met de familie Van Randerode. De verwantschap met de Van Randerodes is een interessante, omdat de Van Randerodes immers heren van Bostel waren. Alaysa van Randerode (Van Bostel) trouwde naar verluidt met Giselbert I van Tilburg. In de Nederlandse Leeuw van 1993 is een zeer uitgebreide verhandeling opgenomen over o.a. de geslachten Van Randerode, Praet en Van Borselen getiteld 'De vrouwen van Randerode en van Zandenburg (Veere)'.¹⁴ De vrouw van Zandenburg, gehuwd met Wolfert I van Borselen, heer van Veere, zou ene Sybille, dochter van Frank van Praet zijn geweest. Deze Frank zou mogelijk de bedijker zijn geweest van de oudste polder bij Zandijk die ook reeds in 1282 wordt genoemd en waarin aanvankelijk het huis van de Duitse Orde op Walcheren lag.¹⁵ Duitse Orde zei u?, even een kort uitstapje.

¹¹ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/relict/33233>

¹² Rijksarchief België. [Land van de Woestijne en Heerlijkheid Woeste](#): Inventaris van de archieven van het Land van de Woestijne en de Heerlijkheid Woeste. – In Keure van Sleidinge. Daknam, p. 3-23 / J. Buntinx

¹³ <http://geschiedenisvanaalter.blogspot.nl/2011/12/lodewijk-iv-van-vlaanderen.html>

¹⁴ Nederlandse Leeuw, 1993, De vrouwen van Randerode en van Zandenburg (Veere) 14, J.W. Zondervan, 1993, p.475-517

¹⁵ Idem, p. 511

Duitse (Teutoonse) Orde

De Duitse Orde werd in 1190 in Akko (Palestina) opgericht als een burgerlijk hospitaalbroederschap, een initiatief van kooplui uit Bremen en Lübeck. Die bouwden daar toen, in een verzengende hitte, met

hun scheepszeilen een tentenhospitaal om de zieke en gewonde kruisvaarders van de derde kruistocht op te vangen. Hoe beperkt soms ook, liefdadigheid zou tot op vandaag één van de fundamenteën van de Duitse Orde blijven. Uit nood aan een permanente aanwezigheid van christelijke strijders in het Heilige Land werd de Duitse Orde acht jaar na de stichting als broederschap omgevormd tot een ridderorde. Naast geestelijke zorg en liefdadigheid was vooral de strijd tegen de andersgelovigen het ideaal van de nieuwe orde. Net als haar oudere voorbeelden, de Johannieters en de Tempeliers, bestond de Duitse Orde uit twee takken: ridders en priesters. Beiden waren gebonden door de geloften van armoede, kuisheid en gehoorzaamheid. Zwaard en kruis versmolten in hun hand tot een eenheid. Tijdens de ambtsperiode van grootmeester Hermann von Salza (1209-1239) nam het aantal ridders flink toe. Dit blijkt onder meer uit de deelname van de Duitse Orde aan de vijfde kruistocht. Aan de succesvolle gevechten tegen de islam nabij Damiette in Egypte (1219-1221) namen ook ridders uit onze gewesten deel, waardoor de Orde ook in de Nederlanden grotere bekendheid verwierf. Om die strijd aan de grenzen van het christendom te financieren kreeg de Duitse Orde in heel Europa allerlei privileges en onroerende goederen als gronden, huizen enz. ten geschenke. Ook parochies, kapellen en hospitalen werden haar overgedragen, onder meer in de Nederlanden. Op zeer korte tijd werd de Orde een Europese grootgrondbezitter, een multinational avant la lettre.¹⁶

Gilles Berthout

Ook de Berthouts hadden bemoeienis met de Duitse Orde. Gilles Berthout I met de baard is kamerheer geweest van de Graven van Vlaanderen, en hij was ook broeder van de Duitse Orde van Pitzemburg te Mechelen. Dit wil zeggen dat hij zijn bezit aan deze orde heeft toegezegd. En Pitzemburg betekende heel wat. De goederen der Heren van Pitzemburg strekken zich uit tot in Brabant, waar wij hen o.a. te Wolvertem terugvinden. Deze Gilles I is ook de stichter geweest van Roosendaal, tussen Walem

en Kathelijne. Hij is heer van Berlaar, van Geel en van Duffel en in 1202-1206 gaat hij met de graaf van Vlaanderen mee op kruistocht en ondertekent als Egidius Berthout camerarius van Vlaanderen, gehuwd met Catharina Van Beloeil, één der grote geslachten van Vlaanderen. We hebben dus in 1202 een Berthout in Vlaanderen: hij noemt zich kamerheer van de Graaf van Vlaanderen en voltrekt daar heel zijn loopbaan in de zin dat hij één van de grote diplomaten is geweest van de Graaf van Vlaanderen, zo in de geschillen als wat de landsbetrekkingen met Engeland betrof. Diezelfde Gilles Berthout vinden wij terug als Dominus en Burggraaf tegelijk van Oudenburg boven Brugge. Zo ver in Vlaanderen vinden wij zelfs Berthouts terug. Hij trok ook mee met de Graaf van Vlaanderen op kruistocht en vocht in 1217 mee met de inname van Damiette. Hij wordt daar broeder van de Duitse Teutoonische Orde.¹⁷ De eerste verworven schenking aan Pitzemburg kwam uit Oudenburg.

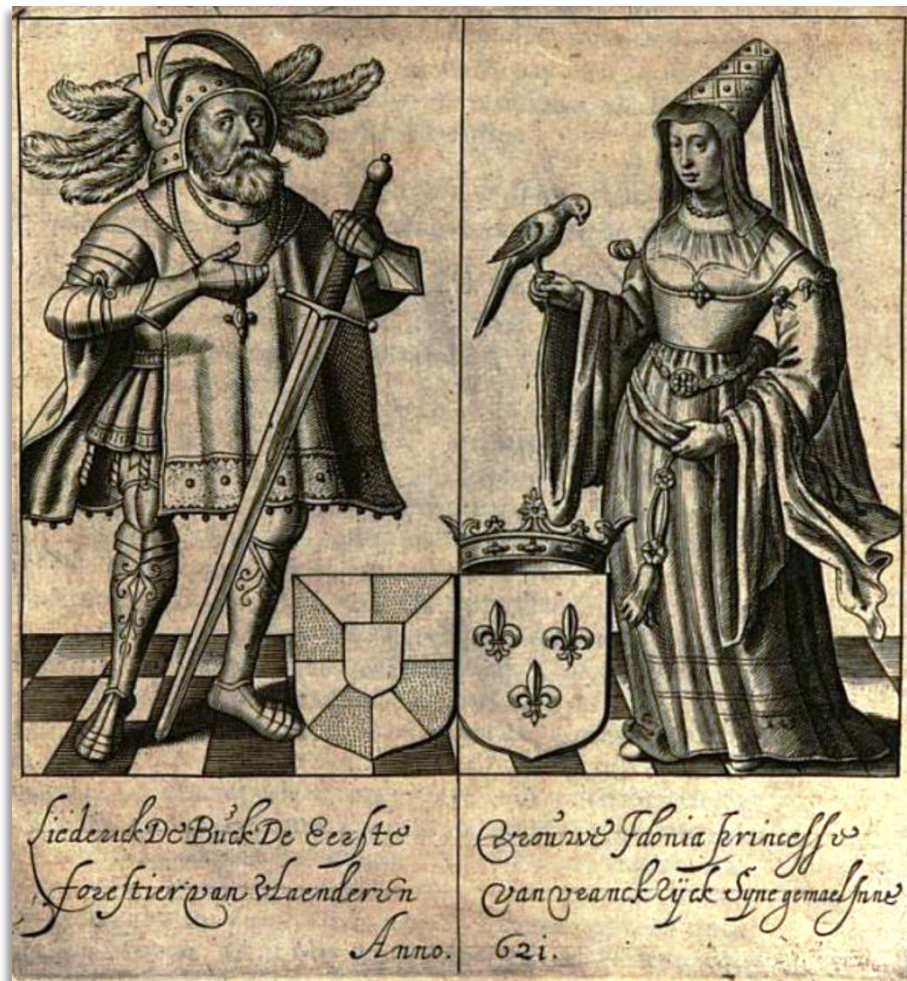
Gillis Berthout, jongere zoon uit één der machtigste geslachten van Brabant, huwde Catharina van Belle, weduwe van Boudewijn van Grammene, kamerheer van Vlaanderen en Heer van Oudenburg. Door zijn huwelijk met Catharina erfde Gillis beide titels. Hij nam samen met zijn vrouw deel aan de vierde kruistocht en tijdens het beleg van Damiate op 7 september 1219 in Egypte, getroffen door de overgave en de inspanningen door de Duitse Ridderorde, schonken ze hun gasthuis te Oudenburg aan het OLV-gasthuis te Mechelen, met een voorzichtige beperking: 'voor zover het voogdijrecht hen toebehoort'. Nog tijdens hetzelfde beleg schonken ze ook hun kapel te Oudenburg en al haar bezittingen. Deze kapel, de Heilige Kruiskapel, werd door de Heren van Oudenburg rijkelijk begiftigd. Een volgende schenking gebeurde op 27 januari 1221 in Schriek, later nog schenkingen in Massemen, Diksmuide, Velzeke, Huize en de Vier ambachten.¹⁸

¹⁶ <http://www.graafschaploon.be/religieus-erfgoed/ridderordes/de-duitse-orde--balije-biesen>

¹⁷ www.genealogieonline.nl

¹⁸ <http://mosenghem.skynetblogs.be/archive/2011/12/25/pitzemburg-deel-2.html>

't Woud zonder Genade

In de eerste tijden van de geschiedenis van het land lag er een onmetelijk woud over Vlaanderen, dat onze voorouders de Menapiers tot schuilplaats verstreckte en waarvan het noordelijk gedeelte, welke aan de zee in schorren eindigde, het *woud zonder genade* werd genoemd. Een deel van dit woud bestreckte zich tusschen de dorpen Aalter en Maldegem, zooals nog gedeeltelijk tegenwoordig, en schijnt door eenen geheel anderen volksstam, dan het overige gedeelte van Vlaanderen, bewoond te zijn geweest. In een voetnoot over het woud zonder Genade valt nog te lezen: *“T woudt ende wildernisse sonder ghenaden, twele eerstwaerven hiet 't lant van Buc ende nu est men 't heetende 't land van Vlaenderen”* (Die excellente Chronike van Vlaenderen, C.1, p.3).¹⁹ Zo luidt een passage over de geschiedenis van Aalter. De notie dat Vlaanderen blijkbaar voorheen 'Land van Buc' heette intrigeerde me en

inspireerde me tot nadere onderzoekingen. Vanaf dat moment viel ik van de ene verbazing in de andere. De kern van Aalter werd vanouds gevormd door de Villa Halefta, welk goed in het jaar 974 is geschonken aan de St.Pieterskerk in Gent door Graaf Diederik (van Vlaanderen).²⁰

Liederic de Buc

Dieper duikend in de geschiedenis van Vlaanderen stuitte ik vervolgens op ene Liederic de Buc, die reeds in 621 tot eerste Foreester van het Woud zonder Genade zou zijn aangesteld.²¹ Hij zou residentie gehouden hebben in zijn kasteel te Lisle-lez Buc. Met Lisle is hoogstwaarschijnlijk bedoeld Rijssel (Lille). Het woud daaromheen zou uit hoofdzakelijk beuken hebben bestaan, vandaar de benaming Buc.²² Buc kan ook een verbastering zijn van het Latijnse Buscum (bos). Diverse historische bronnen belichten vrij uitgebreid de stamlijn van deze eerste Liederic de Buc tot de latere Graven van Vlaanderen²³, danwel berichten zij over de kastelein Gerard de Buc te Lille.²⁴ De latere deels op legenden gebaseerde genealogieën van de Graven van Vlaanderen kennen hun eerste oorsprong in de zogeheten '*Flandria Generosa*'. Deze in het Latijn geschreven kroniek is, naar men aanneemt, niet lang na 1164 in het klooster St-Bertijns bij St-Ommaars geschreven.²⁵

Ook ten tijde van de Conquest van Engeland door William the Conqueror (1066) komen we een Walter Buc tegen die gevochten zou hebben onder Gilbert van Ghent. Deze Gilbert was een Vlaams edelman en zou een zoon geweest zijn van Boudewijn van Vlaanderen. Evenzo wordt rond de totstandkoming van de Magna Carta (1215) een Walter Buc vermeld die zou stammen uit het huis Vlaanderen. Deze Walter, genaamd Walter le Buc van Brabant was samen met ridder Fulcas de

¹⁹ [Geschiedenis van de gemeenten der provincie Oost-Vlaanderen](#), Volume 1, 1864-1870, Frans De Potter, Jan Broeckaert, p.3 over Aalter

²⁰ Idem, p.2

²¹ [De Beschryvinge der Forestiers ende Graven van Flandern](#), 1631, Johan B. van Loo

²² [De historie van Belgis](#), of Kronyke der Nederlandsche oudheyd, 1891, Marcus Van Vaernewijck, p.69

²³ Dits die excellente [cronike van Vlaenderen](#) beghinnende van Liederick Buc den eersten Forestier, Anthonis de Roovere, Andries De Smet, 1531

²⁴ Dits de [cronike ende genealogie](#) van den prinsen ende graven van den foreeste van buc, dat heet Vlaenderlant, van 863 tot 1436, Jan Van Dixmude, Jean-Jacques Lambin, 1839

²⁵ M. Carasso-Kok opstel over het [Woud zonder Genade](#), BMGN, 107 (1992) afl. 2, 264-284

Breant van Loraine²⁶ door de toenmalige Graaf van Vlaanderen gestuurd om Koning Jan van Engeland te helpen met zijn strijd tegen de opspelende edelen in zijn land. Walter Buc was een bloeddorstig ridder als we de archieven mogen geloven. Rovend en moordend trok hij een spoor van vernieling door Engeland. Deze Walter voerde een contingent Brabanders aan.²⁷ Overigens heeft Vlaanderen een vrij grote rol gespeeld bij de verovering van Engeland in 1066, alsmede in de jaren daarna. Wellicht is dit te verklaren door het feit dat William the Conqueror gehuwd was met Mathilde van Vlaanderen, dochter van Boudewijn. De Vlamingen waren blijkbaar een nogal strijdlustig volkje met sterke ridders.²⁸

Conclusie

Voor conclusies is het eigenlijk nog te vroeg. De informatie over Walter Bec en zijn Vlaamse afkomst is zondermeer interessant en werpt weer nieuwe vragen op. Zou de familie Bec voorgeslacht kunnen zijn van de latere Bacs?

Sociaal-economisch zou het zo maar kunnen. De familie Bec behoorde tot de hoogste elite en was vertrouweling van het Engels koningshuis (o.a. Anthony Bek, Bisschop van Durham). De Bacs zouden behoren tot de ministerialen van de Brabantse Hertog. Dit waren in feite vrijgemaakte lijfeigenen in dienst van de Hertog. De Bacs waren begin 14^e eeuw als abten van de abdij van Tongerlo echter vaak meer dan dat en gewaardeerd en invloedrijk adviseurs van de Hertog. Wellicht is dit te verklaren omdat de Bacs zelf mogelijk ook niet bepaald van de straat waren en mogelijk verwant waren met hoge edelen in Normandië en Vlaanderen. Een Walter Bac staat anno 1200 vermeld als lid in het register der overheden en leden van de Utrechtsche Balije der ridderlijke Duitse Orde.²⁹ Dit is dus reeds 10 jaar na de oprichting van de orde, hij was er vroeg bij. Wellicht was Walter Bac lid van de Utrechtse landcommanderij omdat hij als Abt van Tongerlo (1244) van doen had met de Utrechtse kapittels St.Maarten en St. Salvator inzake de tienden van Olen.³⁰

Het Woud zonder Genade en de Bucs, waaruit het Huis Vlaanderen zou zijn gesproten, spreekt uiteraard tot de verbeelding. Stammen de Bacs wellicht uit de familie van de Graven van Vlaanderen? In de historische bronnen in Brabant treffen we immers nu en dan de benaming Buc of Buckinc aan wanneer Bac wordt bedoeld. Wellicht werden de twee benamingen door elkaar gebruikt? Een nazaat van Liederic de Buc zou kasteel gehouden hebben in Hoegaarden bij Leuven. Gilles Berthout was kamerheer en adviseur van de Graaf van Vlaanderen, dus die connectie biedt ook perspectief. In St.Truiden wordt overigens vrij vroeg (1271) een Arnoldus Buc vermeld als schepen.³¹ Kortom: we treffen Bucs aan in grofweg het gebied tussen Antwerpen, Mechelen, Leuven en Diest, met daartussen Herenthals en Olen. Dat komt wel akelig dichtbij.

Voer voor nader onderzoek, zou ik zeggen.

Is there a hole in my Buc(ket), or does the story continue?

Wordt vervolgd...

H.L. van Broekhoven

Schiedam, 29 december 2014.

Uitsnede Graafschap Vlaanderen uit kaart Leo Belgicus anno 1559

²⁶ Normandische huursoldaat, berucht en gevreesd, voor zijn wreedheid. Ook bekend als Fulke de Brent of [Fulke de Bréauté](#)

²⁷ Origin, history, and [genealogy of the Buck family](#); including ... branches in America ... descendant of James Buck and Elizabeth Sherman, his wife, 1889, p.10, 11

²⁸ The [Contribution of Flanders to the Conquest of England](#) (1065-1086), Robert H. George

²⁹ [Register der overheden en leden](#) van de Utrechtsche Balije der ridderlijke Duitse Orde, mitsgaders edele en aanzienlijke geslachten vermeld in de archieven dier Balije, Jan Jacob Geer van Oudegein (Jhr.), Kemink, 1899.

³⁰ [Pascua Mediaevalia geredigeerd](#) door R. Lievens, Erik van Mingroot, Werner Verbeke, 1983, p.39

³¹ Het Rijksarchief in België, Begijnhof van Sint-Truiden. Oorkonden, 6 augustus 1271